

# ГЛАС НАРОДА.

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

„Глас народа“ излази сваке недеље на табак. — Цена му је на годину 3 ф., на пола године 1 ф. 50 новч., на четир месеца 1 фор. аустр. вред.

Донеси се шиљу уредништву а претплата и огласи администрацији „Гласа народа“ у Нови Сад. — Огласи наплаћују се: од редка оваких слова 6 нов. и 30 п. за жиг сваки пут.

## ВИДОВ-ДАН.

„Мртва лежи на Косову војска,  
„Слобода је мртве испратила,  
„Оставила живе сирмаке,  
„Нек робује ко живот поштује.“

У уторак, што долази, пада жалостан дан Видов дан.

Са свију крајева српских доћиће синови и ћери српске у манастир Раваницу, де леже кости последњега цара српскога. Слепци, што не виде белог дана, узеше гусле јаворове и запеваће уз њих за сарањеном славом српском, а народ ће их околети и платити горко.

А и ко не би плакао?! кад је певац изабрао најжалоснију песму, ко не би плакао, кад чује, како мајка Југовића, — у чијој жалости казује се жалост свију матери погинулих јунака косовских, казује се жалост читавог народа српског за изгубљеним добром својим — како јадна, кад оде на Косово бојно:

„Мртвих нађе девет Југовића  
„И десетог старог Југ Богдана,  
„И више њих девет бојних коња,  
„На коњима девет соколова,  
„Око коња девет добрих коња,  
„А поред њих девет љутих лава;  
„Тад завршта девет добрих коња  
„И залаја девет љутих лава  
„И закликта девет соколова,“

Ко не би плакао?! кад ето и звериње плаче; ко не би плакао на ту жалост горку, кад после у песми чује, како мајка Југовића од грдне жалости не може да плаче.

Сузе се роне, кад је терет мало одумин'о, а матери косовских јунака од терета сиња осушио се беше извор суза.

Ко не би плакао?! кад ти сленац тако живо пева на као да очима видиш: како мајка Југовића води кући питомо звериње, а пред њу излази девет милих снаја с деветоро нејаке дечице, па

„Закука девет удовица  
„И заплака девет сиротица.“

А и зверињу се разжали на ново, те је

„Заврискало девет добрих коња,  
„Залајало девет љутих лава,  
„Закликтало девет соколова.“

Ко не би плакао?! кад чује, да слешу дркће глас

од жалости, па му из празних очију суза тече, казујући терет, што је мајка Југовића ноћу препатила, јер

„Кад је било ноћу о поноћи,  
„Тад завриска Дамјанов зеленко.“

Мајка Југовића трже се иза сна, па пита Дамјанову љубу, зашто вришти Дамјанов зеленко? а љуба јој одговара, да не вришти

„Што је гладан шенице белице,  
„Што је жедан воде са Звечана;  
„Већ је њега Дамјан научио  
„До поноћи ситиу зоб зобати,  
„Од поноћи на друм путовати,  
„Па он жали свога господара,  
„Што га није на себи допио.“

Нема веће жалости, него кад милостива мати сарани јединче своје, па у поноћи, кад се из сна тргне, заборави, да га је јуче саранила, него пружи руку, да га загрли, на место њега грли црни мрак, празно место његово; али још горе беше мајци Југовића. Поноћ, глуво доба, тек што је очи од умора свела, а оно вришти Дамјанов зеленко, вришти као да јој говори: устај, не спавај, несрећна мати; или боље спавај, не буди се никад, умри; девет синова у један дан, девет рака једна поред друге!!

Но и ту мајка Југовића не може сузе пустити, него дочека црни дан, но што ноћца беше. Јунаци косовски одоше у гроб и без звона и без опела. Одоше у гроб, а нико их до њега не отпрати. Нико не зна, де му лежи син, брат или отац, да му оде на гроб, па да му се изјада и исплаче. Кости косовских јунака не имадоше гроба једнога, него их пси и гаврани по гори разнесе, па тако у јутру, после вриске Дамјановог зеленка, долетеше на двор Југовића

„Долетеше два врапа гаврана,  
„Крвава им крила до рамена,  
„На кљунове бела пена тргла;  
„Они носе руку од јунака  
„И на руци бурму позлаћену,  
„Бацају је у криоце мајци.“

Љуба Дамјанова позна по бурми, да је рука Дамјанова и каже то мајци, а

„Мајка узе руку Дамјанову,  
„Окретала, превртала с њоме,  
„Па је руци тио беседила:  
„Моја руку зелена јабуко,  
„Де си расла, де си устргнута?“





„А расла си на криоцу моме.  
„Устргнута на Косову равном.“

И ту се мера преврши, жалост прекини, срце старој мајци пуче од жалости. На тако, као што мајка Југовића свисну од жалости, тако и срећа српска увену од крви јуначке на Косову бојном, те је Србин од то доба уде среће, као косовка девојка, која да се за зелени бор увати и он би се зелени осушио! На ко не би плакао!

Али докле тако?

Зар смо ми створени само да кукамо и запевамо. Је смо ли ми на Косову за то пропали, што нисмо кукали и запевали, па сада хоћемо, да се тиме дигнемо?!

Са чега смо пропали на Косову?

Са онога, са чега и сада пропадамо. Прво и прво са луде себичности своје.

Зар се једанпут десило, да чија кућа гори, а сусед му се радује, да ће бити бољи од њега, па дође па запали на тој ватри лулу своју, и гледи мирно како ватра лено светли, а кад се његова запали, он хоће жив да се издере: та помагајте људи! та људи, де вам је душа, како можете тако мирно гледати, да човек пропада! О бездушни свете! Јест тако смо ми, кад туђа кућа гори, онда ватра само светли, а кад наша, онда гори. На такав беше и цар Лазар. Око његове државе гори ватра, Турци туку Романи и Бугаре, и пламен лиже чак на крајеве његове земље, а он неће да помогне браћи својој по вери и племену, него у среди земље потрпао на гомиле благо, засео у Крушевцу, па са господом, са изелицама и левентама пије рујно вино; а кад цар турски поручи, да не може бити једна земља, а два господара, онда удри вичи, авај, помагај и проклињи: *ко не дође на бој на Косово!* На како онда, тако и данас. Грци и Бугари устајаше толико пута на Турчина, а господа у Србији „тутун пуше, пију рујно вино.“

Друго и друго пропао је и пропада народ наш са непаметности своје, са незнања свога или боље рећи прво и друго и треће и четврто — са ничега другог и не пропада народ наш него са незнања свога. Није народ наш на Косову пропао са неслоге своје, јер није народ био несложен, него изелице његове, господари његови не беху сложни. Вук издаде на Косову, а многе друге војводе и поглавице не беху ни дошле на Косово. Сваки је војвода имао по неку стотину или хиљаду људи, којима вођа беше, па да ти људи не беху као слепци, који се без вође не могу маћи, они би рекли: наш војвода не ће да иде на Турчина, али ако ми не одемо на њега доће он на нас, па што би један војвода са јогуњства или себичности своје главом платио ни по јада него тешко и нама свима, па кад он неће, хајдемо ми, па ћемо одбранити и нас и њега. Али народ мали а господара много, па нуз то свако се држи свога господара, свако о себи мисли да је он роб тога господара, а за целину за Српство нико и не пита, јер незнађаше ни шта је то српство, него напротив, народ један исти, једна вера, једна крв, тукао

се између себе само за то, што један крај хоће да му се зове господар овако, а други хоће, да му се зове онако, и то је радио само с тога, што није знао да је он сам свој господар. Да је то знао не би се он држао тих господара, као песето свога гесе, него би он рекао: ово треба, па ако хоћеш да то радиш, добро, ако нећеш, седи се; лако је нама наћи ко ће нам заповедати него ми тражимо ко ће нас слушати. Али као што песето само онда јауче док га господар бије, а чим га мало руком поглади оно заборави на добивене батине, па се улагује око господара, тако је и народ наш радио, а тим господарима његовим није ни то доста било, него кад год су хтели, кад год су се два војводе при чаши вина споречкале, они су напујдали своје вашке, своје људе па се ови клаше међу собом за пунат инат бесних господара, а да су знали шта раде и зашто то раде јамачно не би то чинили.

Па на жалост тако је и данас. Ето и данас има на онај малени српски народ преко три господарске лозе, па је већ толика крв проливена само за то, да се господару име Ђорђе а не Милош, или Данило а не Ђорђе, а да народ зна, да он може и треба да буде сам свој господар, онда нико не би се ни смео отимати да му на глави седи.

За то: Бадава вичемо будимо сложни, него боље вичимо будимо паметни, научени, јер ко се не слаже онде, де му отуд добро долази тај нема ни памети, а памет се науком стиче.

Ништа друго на Видов дан не треба дакле да видимо, него да смо грдне незналице, па да се пожуримо, да се што пре просветимо, иначе, обесимо пушке и анцаре о врбе, па седимо као негда Израилћани на рекама вавилонским, седимо крај Дунава, Саве и Мораве и одпевајмо слави, господству и животу нашем једаред за свагда: *Амлуја*.

## О ПРАЗНОВЕРИЦИ (СУЈЕВЕРИЈУ).

(Наставак.)

Но рећи ће поштовани читаоци, шта су напали нама толико придиговати, као бајаги и међу нама има сујеверна света.

Молимо опростите, ми то не кажемо, Боже нас сахрани, ми само толико знамо да Ђаконовица карловачка каже, да треба у петак кречити собу да не буде стеница. А и то нисмо заборавили, да хајлигер Николауз (свети Никола) иде са ланци и рогови и по српским кућама, да плаши децу. Сирома свети Никола, шта је дочекао, да с њиме децу плаше, да баук будне, да ли је кадгод мислио, да ће га тако славити.

Па још молимо ако не будемо дотужали, молимо, да приповеديمо једну божићну прилику.

Соба је празна, по патосу просута је слама а на столу гори кандило и тек толико осветљава собу, да се може рећи, да није мрак. Покрај шпархерда <sup>1)</sup> седи

<sup>1)</sup> реч немачка, огвиште за штедњу дрва.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА



девојка, не смео се баш заклети да је млада, само толико можемо посведочити, да јој то није први божић како се на прорицање дала. У руци држи гвоздену кашику, меће је на ватру у шпархерд, подржи је мало у нутри па је извади на поље. За тим нешто, као да је олово, сипа из кашике у ладну воду, вади га из воде, држи га на спрам кандила, пушта да му сен на дувар падне и гледи шта издаје на сену.

А коњаник — добро је, официр, па још хусар (коњаник).

Вади друго: Изгледа као пона. До ђавола, доста ми је и моја сукња.

Трећи: као да има књигу у руци. То је ваљда каквад уча, а где јесте, ено у другој руци држи прут, тај пезна да је изашао закон, да се не смеју деца тући.

Гледи даље:

А овај држи кантар у руци. То је трговац — то је грче, да је болгација он би имао риф у руци или да је матријалиста<sup>2)</sup> он би стајао на децималваги,<sup>3)</sup> да је оних што банке на фунте мере, а грошићари нек узимају крајцаруше а не хиљадарке, као што сам ја.

Опет вади.

Шта је сад? Опет коњаник. Ето, је сам ли ја казала да је мени суђено, да будем официрка. Први и последњи официр.

Одбија дакле све ђувегије редом и чека официра, а кад овај не дође, онда је крива судбина.

Није ли ово сујеверије. Па колико има девојака и госпођица, које би смеле отићи у поноћи на гробље, па и колико има мушкараца којима не би било нешто чудно ићи у поноћи на гробље а и кад би тамо отишли, које не би онако неотице нека језа спонала, па онда још морамо запитати од куда је то ако и није од сујеверија.

И ево одмах одговора. Од погрешна одгајања. Ко одрађује нашу децу. Слушкиња, куvariца, дадиља а мати најмање. Маре ове какав ће човек од детета изаћи, њихово је само, да га чувају да се не убије, не опече или посече, што мати и отац могу видети, а какво ће му срце и душа бити о томе оне и не воде рачуна.

Дете док је још у колевци грамзи по природи својој за светлошћу. Оно је из мрака изашло па није ни чудо, што светлост воли. Принесите му упаљену свећу, оно ће одмах за пламен ватати. Ту се опече и тек искуством дозна, да је ватра опасна, ма да још не зна да се то, што пече зове ватра.

Тако исто, кад мало одрасти воли мачку, па кад је стисне зубићи за уво, мачка га уједе за руку. Тим дозна да мачка може да му учини вреда.

Слушкиње тако дознаду од чега се дете боји, те кад их мрзи, да уклоне оно, што дете хоће да претрвали а оне га плаше: пец, уј. Дете онда себи претставља да та ствар колико је велика има толико исто

велике зубе, па да ће у једаред избечити своје ватрене очи и изкзити своје оштре зубе па га појести или спалити.

Кад мало веће нарасти, па га на слушкињама и дадиљама оставе, па дете хоће да плаче, оне онда, да га заварају приповедају му најстрашније приповетке: о вилама, вештицама, ђаволима, о бауцима, хаждајама, гвоздензубама, исглавима и т. д.

Дете обично све то себи у страшне животиње неке претвори, те после не сме само да спава, не сме да с кревета сиђе ни на поље иде, него чим се смркне а оно жмури да не види ништа.

Дође после у школу и ту има приповедака, којима дете не може да докучи извор, те га то још већма утврди у сујеверици, па још и кад одрасти остаје нека трага од тога и то ако не вере а оно сумње.

Сујеверије није дакле ништа друго него варљиво уображење, није ништа друго него несвест и као што исмејавамо пијаног човека, тако треба и сујеверног.

Зар то није варљиво уображење, кад чика Кузма иде у халберцвелџе<sup>4)</sup> са халберцвелџе<sup>5)</sup> кући наквашен, као да је додолу водио, а ошак бацио на месечини сен преко читава пута куда ће он проћи. Чика Кузма мисли да је то јендек, па скупи ноге, те што год игда може одупре се и прескочи — сен. Но он на једну страну а шешир му на другу. Сад дакле мисли чика Кузма: Овамо смо срећно прескочили, али ако опет натраг ускачем, могу и врат скрхати, ђаво за шеширом само нека је глава на миру. А да му је глава на миру била он неби ни прескакао јендек, него би видео да је то сен, те не би изгубио шешир.

Тако исто и код оног, који је сујеверан није глава на миру, него губи без нужде, јер верује напразно.

(Свршиће се.)

## ЗА ЧУВАЊЕ И НЕГОВАЊЕ НАРОДНОГ ЗДРАВЉА.

### О бесноћи псећој.

*Беж'те, ето бесног псега,* повиче шале ради само једно дете и читаво се село узбуни, горе него оно у буни кад се викало: *беж'те, ето Маџара.* Бесно псега заиста је велико зло, кад толика страха задаје. Горе, гадније и страшније смрти нема, него кад човека бесно псега уједе. Ту престаје свака свеза, ту престаје свака љубав. Непознаје човек оца, не познаје матер, не познаје дете своје, него ко му драго, доћи му само ближе, он ће те расчупати. Све што у руку увати разбиће, што год доватити може крхаће, рукама удара као да су гвозђе, а не његове кости, зуби гризе као да му је турпија у зуби. Крв га свега од удараца облије, малакше и падне од бола, али не прође ни тренут ока, он опет скаче и начињене ране већма разваљује, па никакву му бољу милост не можеш дати, ни какво му веће добро не можеш учинити, него га

<sup>2)</sup> трговац што продаје кафу, шећер и т. д.

<sup>3)</sup> кантар што по 10 фунти или центи мери.

<sup>4)</sup> пола дванајст. <sup>5)</sup> тако се зове једна врста картања.



из пушке убити, или отровати, и, да несреће и жалости грдне, што ти је милији, тим му пре смрт желети мораш, и кад већ твоја рука не може, мораш молити друге, да ти помогну твоје рођено дете са света однети.

На за то, мила браћо, по вароши и по сели, чувајте и себе, а особито луду децу своју од таке несреће и то колико у зиму и пролеће, толико више у лето, особито сада, када наступају жестоке врућине.

Пре свега недајте деци својој, да се са вашкама друже, недајте да их из својих руку ране, и што мала деца врло радо чине, да их својим устима љубе. Деци ће то бити тешко; у кући осим оца и матере, можда нема никог, ко јих тако воли, као псето, али де се главе тиче, цаба љубави. Ту треба бити одлучан, ако ништа не помаже и прут нек је благословен.

Одраслијој деци треба тако исто строго запрети, да не драже вашке, особито у неким приликама, јер толико пута бива, да вашке од тога побесне. Вашке не треба никада трпети, да саме по согаку иду и камо среће, да се хоће и на сели, али у вароши треба да свака вашка има од жица корну на усти. Корна та треба да је така, да може вашка колико треба свој језик исплазити, јер лети мора дакћати.

Даље треба особито на то пазити, да вашка не гладује, ако јој ниси кадар толико ране прибавити, колико јој треба да живи, ти је и не држи. Што је нужније, треба је чешће појити, и то лети ладном водом, а не пустити је, да из валова лоче воду, што је од сушца готово кључала.

Псету лети никад не треба давати трула меса, ни крви, ни масти, а особито треба од њега чувати напрена и обиберисана јела.

Лобац, што се псету даје, треба да буде слан али не гвџав и непечен; а колико је год могуће треба му костију давати. Без костију добро би било да никад не буде. Кад би човек на то пазео, и себи би и њему добра учинио, јер би више пута и сам јео меса. Уз то ваља пазити да је псето чисто, и за то га треба чешће купати. Девоћака нема, ту је нужно лети псету лада правити; зими опет треба му његову кућицу чешће чистити и доста сламе мећати, јер псето може да побесни од зиме тако исто као и од врућине.

То све треба радити, и опет треба добро на опрезу бити, и што је најважније, свако одраслији треба да зна по чему се познаје, кад псето хоће да побесни; а познаје се по овоме:

Кад се на псету опази да је постало ћудљиво те час скаче од радости час се спусти на режи. Кад се све нешто плаши и зазире. Кад сваки час мења место, и скаче као да муве вата. Кад час хоће час неће да једе. Кад лошију рану само оњуши, и бира што је боље. Кад своју мокраћу и поган лиже; кад дрво, сламу и друго што није за јело гризе, кад ладно гвожђе ладан камен и друге ладне ствари лиже. Кад не може да гута.

Оно што се говори да бежи од воде, то није тако, јер толико се пута може видети бесно псето — да воду језиком лоче, само не може да је прогута, него баш му добро чини кад гледи у воду, само је зло водом га поливати. Кад се што до сад наведосмо опази на псету, онда му још није право беснило дошло, али кад право беснило почиње онда хоће да бежи од куће, па чим дочена врата истрчи на сокак и тумара које куда. Сад већ хоће да уједе и глас му се променуо. Кад трчи тамо овамо и реп опусте онда је беснило најжешће. Да ли се глас псећи у беснилу променуо, то се може познати по томе, што псето, док је здраво, што по реч, све реже кад лаје и то подједнако лаје, а кад је бесно оно лагано почне на уједаред продере се, те изгледа, као да лаје и урла заједно.

Ако по несрећи кога бесно псето уједе, ту треба одмах права лекара звати, а онај самоуки лекар из Петровца добро би било да нам покаже и докаже, да је његова лекарија добра, на би је и ми препоручили а свакојако тамошња власт требала би, да извиди, да се тиме нашем сиромашном народу на леп начин новци не краду?

Но боље је сачувати се од болести него лечити се од ње, па за то и по други пут препоручујемо родитељима, да особито на своју малу децу пазе, а учитељима, да у школи своје ученике опомену и посаветују.

## ЗА ПРОМЕТ И ТРГОВИНУ.

### О писмима трговачким.

Ако нема поште у ономе месту куда се писмо пиље, онда треба покрај тога места и последњу пошту означити. Ево примера:

Господину Ђорђу Стајићу  
трговцу

у

Ђурђево  
последња пошта Жабаљ.  
(Јозефсдорф).

Ако се писмо пиље у место једно, а зна се да има више места, која се тако исто или тако налик зову, онда треба на адреси јасно означити куда се управо писмо пиље. За пример:

Господину Јовану Попеску

у

Вистрицу  
у Ердељу (Сибињу).

Код писама, која врло далеко иду, дакле у стране земље; особито преко мора, треба навек да се означава којим путем хоће се да писмо иде. То се означава латинском речи (виа — via) што значи преко, а ради се због тога, да писмо пре оде и да се мање плати. За пример:



Господину Пери Форовићу

у  
преко Бремена  
у  
Њујорку  
(у северној Америци).

или:  
Господину Мати Станисављевићу  
у  
преко Трста  
у  
Кајиру  
(у Мисиру — Египту).

Ако онај, коме се пише хоће сам своје писмо са поште да скине онда онај, који пише писмо има на њему написати: поште рестаите (poste restante) што значи да има остати на пошти. За пример:

Господину Јоци Гершићу

у  
посте рестаите  
у  
Београд.

Овако се пише на писма кад си рад да га добије у руке онај, коме пишеш, јер иначе може писмоноша да даде писмо жени или другоме коме у кући а то онај коме пишеш неби волео. На прилику ти пишеш своје другу, па се тужиш на његова оца, а писмоноша из незнања пу на писмо оцу у руке. Овај га отвори и прочита и онда ето кирије; или мати неда ни рећи, да узмеш ту и ту девојку и заповедила ти да с њоме раскинеш, а кад уједаред писмоноша донесе писмо на тебе, не нађе те код куће, да га матери и кад га мати отвори има шта и видети, у писму стоји, да си ти писао девојци пре пет дана и она ти на то писмо одговара. Од свега тога дакле можеш се сачувати кад се мете на писмо „посте рестаите“ али то се само онда може чинити кад се уговор са оним коме се пише.

#### Нови Сад 5. јуна.

Силна киша почини грдну штету, а с кишом туча потукла је готово половину фушкогорских винограда, па које кишом које пак тучом велика квара чини и летини то јест усевима по Бачкој и Банату, а при том једнако ладноћа неда прво репици, која је за руковед, оборити и покосити, житу пак неда цветати, а кукуруз морао се на више места преоравати, јер је од влаге семе угинуло и потрудило.

Трговина добро напредује и то рад горе наведених узрока, тако да се за жито сила више као и за кукуруз плаћа него што је у мом последњем допису назначено. На како жито тако и кукуруз радо се од трговаца тражи и по много вишој цени купује.

Рана кошта бечка цента првог чистог жита 5—6 ф. Жита другог мало слабијег опет чистог кошта бечка цента 5 ф. 50 н. до 5 ф. 70 н. Кукуруз бечка цента од прве сорте сувог и са свим здравог 3 ф. 50 н. до 3 ф. 60 н. Мало лошијег 3 ф. 20 н. до 3 ф. 40 н. Зоби се баш тако не тражи јер су усеви зоби врло лени, бечка цента кошта 3 ф. 80 н. Јечам је сасвим занемарен и кошта бечка цента 2 ф. 80 н. Репица већ се по мало довози и кошта ваган од најбоље сорте 5 ф. 60 н. до 5 ф. 80 н. Вино сремски циментиран аков белог 6 ф. 50 н. Шилер 5 ф. 80 н. до 7 ф. Маст и сланина сасвим је занемарена и готово никаквог промета нема. Вуна бачка прима опрата цигаја бечка цента 70 ф.

#### КУРС ОД 12. ЈУНА 1871.

Сребро . . . . .	122.10
Дукати . . . . .	5.89

#### КАЛЕНДАР ЗА МЕСЕЦ ЈУНИ.

##### III. Седмица.

ДАНИ	ПО СТАРОМ.	ПО НОВОМ.
П. 13	Мученице Акилина и Антонина.	25 Просперије.
П. 14	Прор. Јелисије и Методије патр.	26 Иван и Навао бр.
У. 15	Амос пророк (Видов дан.)	27 Ладислав.
С. 16	Тихон владика.	28 Иринеј.
Ч. 17	Манојло, Савело и Исмаило.	29 Петров дан.
П. 18	Леонтије мученик.	30 Павлов дан.
С. 19	Апостол Јуда, брат господњи.	1 Отон. владика.

#### ПОДЛИСТАК.

#### ЖИВИЛА ОМЛАДИНА!

ПРИПОВЕТКА ЗА НАРОД.

##### III.

##### Патријархови кортешни.<sup>1)</sup>

— Којим ћемо сокаком господару? запита нас кочијаш. Ми се тргнемо, погледасмо преда се, и гле, већ смо пред К.

— Црквеним, одговори Рада, у крчму преко од општинске куће.

Дођо смо, де смо хтели. Кочијаш отера кола под шупу и испреже коње, да их назоби, а ми одосмо у собу, де господа седе. Прозор ове собе гледао је управо у општинску кућу. Пред општинском кућом беше сиљан свет, али све саме мушке главе. Запитајмо крчмара: што се тај свет искупио? Крчмар нам рече, да су се људи искупили на порезу, а хоће и да читају неко писмо, што је патријарх на општину писао.

— Шта ће то рећи, какво је то писмо? запитам Раду.

— То је патријархова посланица<sup>2)</sup>, у којој баца сву кривицу на народне посланике, што је сабор растера. Већ пре пет дана удешена је ствар, да се сабор растера, само су се плашили, шта ће рећи народ. Да их народ не осуди, смисли ли су како ће га обманути. Они држе, да кад само један крај почне за њих добро говорити, да ће се на њега и други крајеви угледати. С тога су наредили у договору са официрима, да се у овом крају најпре из свију општина држи једна скупштина, па да та скупштина изда изјаву, да одобрава све што је патријарх и његова страна радила, а да осуди посао народних посланика, и да позове и друге крајеве, да и они то исто ураде. Проти М. предато је у руке, да он народ припреми. Њему морају на услузи бити попови и официри. Официри су добили за то од команде за-

<sup>1)</sup> Реч вацарска, значи како кад: ако је посао за који се човек узима поштен, онда је од прилике то исто што су негда апостоли били, учитељ, обавештач, иначе је кортеш ако за неправду ради и неваљалство то што наш народ зове бургџа, согонна, који наводи народ на зло.

<sup>2)</sup> Писма што их апостоли писаху народу и другом коме, зваху се посланице, ако се у њима писало о црквеним стварима, па тако називамо и патријархова писма.



повест, а за попове пише о томе конзисторијама патријарх овако:

„Чествјеши конзисторијум<sup>1)</sup> неће пропустити упутити парохијално свештенство, да непрестано благовремено и безвремено поучава и обавешћује душепопеченију поверени му народ, да не да сна очима ни дреманија вјездама својима, јер је наступио ден љут, кад нам се у оружије божије обући треба наиме мачем духовним светиња одбранити има и сачувати живот животу народном.“

Уз овај циркулар<sup>2)</sup> стајао је додатак, да конзисторије разашљу патријархову посланицу свештеницима, ови да га сакупљеном народу прочитају, по нужди и протумаче, а онима, који читати умеју по један лист да даду. Како сви свештеници не држе уз калуђере, то је овај додатак дометут само на оним писмима, који су на „верне рабе“<sup>3)</sup> оправђени. Али и ово није доста, прота М. Ђе сад баш правити протопоске визитације<sup>4)</sup>, те ће сам још боље поштригити присталице калуђерске. Са предикаоница загрме ће дакле до који дан апатеме на народне посланике. Официри мораће опет својим начином рушити веру народну у своје заступнике, и ево, где, овде се то већ почиње.

То рече и отвори прозор. Пред варошку кућу изађе лаћман<sup>5)</sup>. У руци држи листак хартије наштамнане, а за његови леђи носи један каплар на обема рукама читав сноп неких хартија. Народ заћута, а господин лаћман стаде читати. Читао је до некле прилично, после стаде запињати, па напоследку застаде сасвим. Људима су сузе од смеја текле, гледајући како се господин лаћман мучи. На срамоту своју, а на жалост народа од кога је поникао, сети се како ће се избавити: Ово је, рече, са српски слови писано, а то се у математици<sup>6)</sup> не учи. За тим предаде лист једном каплару, и овај стаде валатати оним истим гласом, као кад у недељу код цркве заповест чита, па помеша све заједно. Кад је исчитао требао је само там-

бур<sup>1)</sup> доћи, па одударити тринут: друм, друм, ко да више.

— Чули сте људи сада шта свети патријарх хоће, тако протумачи г. лаћман патријархову посланицу, за коју је требао патријарх и лаћману тумача послати.

— Чули смо, али нећемо ни коме казати, одговори један поругљиво из гомиле, а други прихвати: Чули смо да звони, али не знамо у којој цркви.

— А да још боље дознате вољу његове светости, ево ће вам каплар<sup>2)</sup> раздати његова писма, па читајте сваки код своје куће.

Каплар поче раздавати листове: Дај мени два три, баш ми треба, да заленим пенцере. Мени, мени хеј, и онако немам у што да замотам сланину кад поћем на радњу, дај овамо, то је поповска хартија, та не пушта маст! Тако је, здраво добро, дај и нама неколико листова, тако се отимаху људи за патријархову посланицу. Многи још кад је лаћман почео читати, окренуше леђа па одоше кући: Имамо ми важнија посла, него слушати како господа не уму срицати. Види се, како је патријарху стало до народа, кад се на вас обратио да га браните. Недао Бог оно, што нам ви мислите. И ви сте лепо чувари православља, кад ни православно писмо не познајете. Тако треба оче патријарче. Са сабљом, са пушком у руци проповедај слово божије. Крст вам више не помаже, јер сте га обесчастили, па се сад на пушку ослањате, али знајте, да у крајини, ако нису све сабље народне, да мало има пушака, које не носе народни синови, који познају дажне свеце. Немојте тако, зовите регimente војника, који нису Срби, па они ће пре ударити на народ кад не усхте да слуша ваше речи, које ако ће што да важе, мора им пушка за леђи стајати. Тако ће бар бити страшне, а овако су смешне. Други опет, којима сваки покрет мирише на рат, који само доноси повишење порезе, јадикую: еј, та нисам још ни ову исплатио, а лежао сам за њу једно на друго месец дана у затвору, ако ми се још повећа, онда нећу нигад ни излазити из затвора. Тај би још платио другом да не узима лист, а не да га он узме. И тако остало је још много листова у капларовој руци. Каплар иде по сокаку и виче: хајте свети писма, хајте брже, док се није разграбило. Људи му се смеју, а смеје се и он сам. Дај ти мени те хартије, занска један трговац од каплара посланице, треба то мени, да завијам наприку, дајде, платићу ти полић ракије! Право, прихвати један запатлија, за то и јесу. Ту ти не треба праве наприке, натужи само црвене цигље, посланица је и онако љута наприка, што је сила јадан отац у очи деци својој, да ослепе, јер се боји њихова вида, а трагова својих.

Ово се говорило баш пред прозором нашим. Каплар даде хартију трговцу и обоица ућоше у крчму.

<sup>1)</sup> Реч француска: бубњар.

<sup>2)</sup> Француски се пише корпорал, значи: десетар, што заповеда над 10 војника.

<sup>1)</sup> Реч латинска, значи пре свега место, де њих више седе; у овом случају значи савет владичански. Сваки владика изабере себи неколико свештеника, који му покажу у суђењу и другим пословима; ти се људи зову конзисторијаши и сваки од њих има црвен појас. Осим тога има у конзисторији и један адвокат.

<sup>2)</sup> Реч латинска, значи: у округ, околу, наоколо, циркулар се дакле у овој прилици зове писмо, што пише патријарх, владика или прота, па иде од једног свештеника до другог. Сваки га препише и пошље даље, те кад се сви изређају, дође натраг од куда је послато, да се види, да су га сви добили.

<sup>3)</sup> Раб, реч славенска, значи: роб.

<sup>4)</sup> Реч латинска, значи: надгледање.

<sup>5)</sup> Ова реч долази од француске речи lieutenant и значи: заменик, а у овој прилици заменик капетанов.

<sup>6)</sup> Математика се зове школа, де се уче деца што иду на то, да буду нижи официри. То је реч грчка и право јој је значење: истина, која се сама каже, а не треба да најпре истражујеш, да ли је тако, зато се наука о рачунима зове математика и како се у горњој школи понајвише рачуни уче, то се и школа тако назвала.



Каплар остаде у паорској крчми, а трговац дође у нашу собу.

Рада је био познат са овим трговцем. Кад се поздравиле, запита га Рада, зна ли он што о скупштини, што ће се држати у месту Ж. Трговац рече, да је он чуо за неку скупштину, али да се неће држати у месту Ж. него у К.

— То је та иста, рече Рада, и држаће се баш у месту Ж. Глас тај, да ће у К...у бити, пуштен је само да не би народњаци дознали, де је, па ишли, да не дају заводити народ. С тога ће најпре дати бирати скупштинаре, па ће им тек у вече оног дана казати куда ће ићи. Капетани су добили таку заповест и запечаћено писмо, које смеју тек онда отворити, кад дође време за полазак. Него реци ти мени, како народ о томе мисли?

— Да си овај час био пред општинском кућом, чуо би.

— Чуо сам одавде.

— Е па тако је, нико није за патријарха.

— Добро, али могу се они, што их општине пошаљу дати наговорити.

— Онда нек не долазе кући.

(Наставиће се.)

## ШТА БИВА ПО СВЕТУ.

На сабору у Карловцима наређивало се ових дана о томе, како се имају уредити црквене општине наше. У главном, све је оно задржано што има у закону општинском, што га је цар потврдио.

Осим тога примљене су многе молбе на сабор, међу којима је и молба салашана новосадских, у којој ишту, да имају за себе пароха и да тај на салашни живи. Молба је ова предата одбору који прима све молбенице и сабор је најпре исказао да је то ствар хитна, те ће се још овога сабора морати решити. Тако исто и две молбе вршачке проглашене су за хитне, те ће се и њихова ствар свршити. Још је наређено, да администратор учини све што држи, да је нужно, да се у конзисторији темпшварској једаред ред учини и да сабору јави шта је урађено.

Романи ради деобе дошли су и сабор је изабрао 9 посланика од српске стране да се с њима погађају, па да оно, што са Романи углаве сабору прикажу, да он каже пристаје ли на то или не пристаје.

Крајина почиње се укидати. Већ су јој господари Маџари, те су с тога неке промене учињене, како се од сада има крајиницима господарити. Други пут казаћемо у чему се састоје те промене, а сада кажемо, да је опело за крајину дошло већ до вечнаја намет.“

Словаци славише ово дана спомен онога дана, када су пре десет година рекли, да јесу и хоће да остају Словаци, да туђе нећеду а своје недаду, па да то посведоче спремише се, да приону са свом снагом, да сада, када се на ново узирају посланици на пештански сабор, да изаберу Словаци, али таке, који ће и после држати са народом, а не чим оде у Пешту примити господство маџарско. Ми се из свег ерица радујемо што можемо рећи, још је жива Словачка. Само нека Словаци, Русини и други Словени, бар онде, де их више од Маџара има бирају на сабор своје људе, па ћемо видети чији је то сабор у Пешти, да ли је само маџарски?!

У Босној и Херцеговини дошла је већем раји у подгрлац душа. Убијању, отимању нема краја. Сви су већ у тим крајевима уверени да је земан дошао, ваља војевати.

И у Бугарској нешто ври. Тамо има неки тајан одбор, који је позвао народ да скупља новце, да се нађе готовине, кад се устане на Турчина.

У Француској садањи господари једнако кољу. Већ је досад поубијано педесет хиљада паризлија а сад ће се да почну солдатски судови преки а ту нема опрштаја.

## РАЗЛИЧНОСТИ.

(У Паризу) пропало је 2000 кућа и цене се на 3000 милиона форината.

(У Златни Праг) долази жена великога кнеза Константина да тамо види руску цркву.

(Многи руски трговци) сложили су се, да од сада ни од кога не купују оно, што се може од Славена добити, него од ових.

(Цару немачком) дато је шест милиона форината, да их подели међу ваљане генерале, што војеваху против Француске.

(Генерал Мак Максон) што сада управља Паризом, тако се огадио на Париз, да хоће да се окапе свега, па да се покаљуђери.

(Руси из Москве) хоће да пошаљу звона са православну цркву у златиоми Прагу. На то су Немци скочили као јазавци Русима у очи. Сад се опет чује, да немачки цар хоће да евангелицима у Трсту, да онолико топова које је у рату од Француза отео, колико треба, да се звона салију. Видићемо сада те Немце.

(У Унгвару) прешло је 13000 унијата на православну веру. Унијати су били некада православни па су се после поунијатили, а то ће рећи, сјединили се са римском црквом тиме, што су примили да им римски папа буде црквени поглавица и да верују, да свети дух исходи и од сина и т. д. Маџари се боје да неће тако сви унијати учинити а и радовали би се готово томе, јер их скупо стају ти унијати, које морају са свачим да подномажу, а и унијатима је већ додијало то половно стање што нишну пристају ни себи ни своје. Нит су католици, нит су православни, него су тако рећи сметењаци прави. Врло је добро за то један православни свештеник доказао хришћанину неком да не треба да се унијати. Одвео га је на сред црквене му је рекао да рашири руке и кад је овај то учинио а он му рече: хајде сад довати онај зид с десна! Не могу. А ти довати онај с лева! Не могу. Ето видиш дакле то је унијат, није пристао крају ни једном.

(У Пожеску у шпиталу) има један болесник, који већ 25 дана спава, па не могу никако да га пробуде. Покушавали су свашта да га пробуде, али бадава, он и данас спава. Измршавио је тако да је већ сама кост и кожа, а мекан је као восак, па како му тело наместиш онако стоји док га на другу страну не обрнеш, ногу му можеш савити преко колена, руку преко рамена а шију му можеш заврнути, он спава и дише као кад здрав човек спава.

(У Карловци) на сабору умро је посланик архимандрит Јулијан Чокор.

(У Новоме Саду) умро је свештеник Монашевић. Он је био дужи времена катихета на гимназији новосадској, био је неко време уредник духовног листа „Беседе.“

(У Панчеву) убијен је ово дана син неког Чивута што новце мења. Мисли се да је убијца ухваћен, али тај што је ухваћен не признаје.

\* (Управитељ гимназије новосадске) Александар Гавриловић умро је у суботу 5 јуна после кратког али тешког боловања. Покојник је био један од најврснијих чланова нашег народа, био је човек пун карактера, вредан и савестан учитељ, добар управитељ и искрен пријатељ своје народу. У њему је новосадска гимназија, а и цело Српство много изгубило. Губитак је тај достојно оценио професор Јован Туроман у својем говору при опелу у ајманској цркви, где се сипан свет слегао, да ода последњу пошту покојнику, који је од свију једнако уважаван, љубљен и поштован био.

\* (Скупштина задруге за српску народну штампању), која је била заказана за недељу 6. јуна, није се могла одржати због



тога, што се није искупио довољан број чланова. Одбор је у смислу устава на три недеље заказао нову скупштину.

\* *Беседа са играчком*) била је у дворани „друштва за радност“ у пређашњу недељу. Мешовит лик младих Српкиња и Српкиња врло је лепо одпевао песме, које су у распореду означене биле и Милетићеву песму морао је на бурно заштевање више пута поновити. Корнел Јовановић је врло разложно говорио „о штамарији“ и у признање за његово заузимање око свију народних ствари награђен је китњастим венцем из њежне сестринске руке. Млада Српкиња Милева Јовановићева је са осећањем декламовала „Барјактаровиће“ и испраћена је бурним одобравањем. После беседе била је играчка.

\* *Омладинска скупштина*) ће ове године по свој прилици бити у Вршцу, јер пошто генерална команда није допустила, да се може уједињена омладина у Панчеву скупити, то је у Нови Сад дошло изасланство певачког друштва из Вршца и позвало је годишњи одбор омладински, да у Вршца сазове овогодишњу скупштину. Као што чујемо, коначно решење зависи сада само од одговора панчевачког певачког друштва, па ће се онда одмах издати позив на скупштину.

\* *Француско певачко друштво*) из јужне Француске давало је у петак и суботу у вече у башти код „Сокола“ концерат уз суделовање војничке банде из Петроварадина. Колико је овдашњи свет жељан пријатних забава, види се по томе, што је башта била тако пуна, да већ није више места било за оне, који су мало доцније дошли.

\* *Због државног зајма новосадског*) држаће се у понедељник у 4 сата после подне ванредна главна скупштина варошке општине новосадске, у којој ће се по свој прилици закључити, да се пошаље горе једна депутација, која ће, ако буде потребно, и самом краљу предстати. Ова је ствар по Нови Сад животно питање, јер ако дође до тога, да нам се куће над главама продају, као што мађарско министарство прети, онда је зло по Српство у Новоме Саду. Ми се надамо, да краљ неће допустити, да се једна варош, која је пре 22 године постала невином жртвом сукоба између аустријске и мађарске војске, сад по ново ако и не топовима, а оно другим начином из темеља уништи и разорава.

## ПОНОВЉЕН ПОЗИВ

### на главну скупштину задруге за српску народну штамарију.

Пошто се на данашњи дан заказана главна скупштина задруге за српску народну штамарију није могла држати, јер се није искупио толики број чланова, колики је по основним правилима нуждан, да скупштина може одлуке доносити, то се у смислу §. 20. основних правила по ново заказује скупштина на дан **27. јуна (9. јула п. р.) у 3 сата после подне у дворани „Матине Српске.“**

У смислу основних правила задругиних ова ће скупштина без икаква даља обзира, ма колики број чланова се искупио, право ваљано решавати о свима предметима, који су први пут на дневни ред стављени били.

Из двадесет прве одборске седнице задруге за српску народну штамарију, држане у Новоме Саду 6. (18.) јуна 1871.

**Стеван Јефтић с. р.**  
ПРЕДСЕДНИК.  
**Милија Вучетић с. р.**  
ВЕЛЕЖНИК.

## КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

### СВЕ ДОЈАКОШЊЕ

# ПЕСМЕ ЗМАЈ-ЈОВАНА ЈОВАНОВИЋА.

### І. ОРИЃИНАЛНЕ.

Наша књижевност, која је већ по себи врло сиромашна, пати јако и са те незгоде, што су многи производи наших изврснијих писаца разбачени по листовима и другим повременим списима. Ова је незгода нарочито код наших песника. Од како је после Бранка наше песništво новом струјом потекло, у стању је наша књижевност да покаже више одабраних песника, но није уједно у стању да изнесе пред читалачки свет искулеће умотворе истих песника. Умотвори њихови растурили су по листовима што су за последње две десетине година излазили, те нити може наш читалачки свет да се слади дивним производима својих песника, нити пак може да покаже страном свету цвет песništва нашег. Да се овој незгоди доскочи, предузела је задруга за српску народну штамарију, да изда збирке песама наших садањих најбољих песника, и започела је то издавање са песмама Јована Јовановића.

Песме Јована Јовановића штампаће се у две књиге. У првој ће бити изворне песме, а у другој преведене.

Како је збирка изворних песама Јована Јовановића већ у штампи, то се овим отвара претплата на исту. Ова књига, која ће већ за три недеље дана и из штампе изићи, изнеће до 15 штампаних табака на финој глаткој артији, а цена јој је 80 нов. а. вр.

Пошто је име Јована Јовановића чувено, држимо да није нужно у похвалу ове књиге ни једне речи спомињати, а што се спољашњег угледа књиге тиче, можемо изјавити, да ће се на исти највећа пажња обратити, пошто је то прва књига, која ће из српске народне задружне штамарије изићи, и према томе позивамо све родољубе, да приону око купљења претплатника на ову књигу.

Новци се могу шиљати напред на адресу: српске народне задружне штамарије у Новоме Саду, или коме је воља, може му се, кад књига готова буде, на наплату (per Nachnahme) послати. Иначе просте наручбине не могу се уважити.

Родољубивим скупљачима даје се на сваки десет претплатника по једна књига за њихов труд. За пакете, у којима буде најмање 10 књига, платиће поштарину задруга за срп. нар. штамарију, а иначе мораће сами претплатници трошак поштарине сносити.

У Новоме Саду, 11. јуна 1871.

ОДБОР ЗАДРУГЕ ЗА СРП. НАР. ЗАДРУЖНУ ШТАМАРИЈУ.

Следеће „додатак.“

